

NOVÉ PROSTRIEDKY OCHRANY SPOTREBITEĽA V SPOTREBITEĽSKÝCH SPOROCH PODĽA CSP¹

NEW REMEDIES OF PROTECTION OF CONSUMER IN CONSUMER DISPUTES UNDER CDO

Vladimír Filičko

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

ABSTRAKT

Právne špecifiká spotrebiteľských vzťahov, na ktoré v značnej miere reflektuje hmotno-právna úprava ovplyvnili taktiež úpravu procesného práva a preniesli sa aj do Civilného sporového poriadku. Autor predkladaného príspevku poukazuje na posilnenie právnej ochrany spotrebiteľov, už tak obsiahlo normovanej predpismi hmotného práva, ktorá je im poskytovaná novým procesným kódexom. Príspevok upriamuje pozornosť na jednotlivé špecifiká, odklony a aplikačné otázky v procese rozhodovania spotrebiteľských sporov, ktoré sú rozdielne od procesu rozhodovania iných „štandardných sporov“. Autor rozpracúva jednak problematiku narušenia princípu kontradiktórnosti súdneho konania v prípade spotrebiteľských sporov, princípu koncentrácie v spotrebiteľských sporoch, ako aj širokú poučovaciu povinnosť súdov vo vzťahu k spotrebiteľom, či obmedzenie možností rozhodnutia niektorých sporov bez nariadeného pojednávania. Cieľom autora je poukázať taktiež na niektoré aplikačné problémy, ktoré môže priniesť súdna prax v procese rozhodovania spotrebiteľských sporov vo svetle jedného zo základných práv strany sporu, ktorým je právo na spravodlivý proces.

ABSTRACT

The legal specificities of consumer relations, which are largely reflected in the substantive law, have also influenced the procedural law and transposed into Civil Dispute Settlement. The author of the submitted contribution points to the strengthening of consumer legal protection, already covered by the norms of substantive law provided to them by the new CSP. The paper draws attention to the specificities, deviations and application issues in the consumer dispute resolution process, which are different from the decision making process of other "standard disputes". The author deals with the issue of breach of the principle of the adversarial nature of court proceedings in the case of consumer disputes, the principle of concentration in consumer disputes, as well as the broad consumer education duty of courts, or the limitation of the possibilities of arbitration. The author's goal is also to point to some application issues that can bring judicial practice into the consumer dispute resolution process in the light of one of the fundamental rights of a party to the dispute, which is the right to a fair trial.

I. ÚVOD

Oblasť, v rámci ktorých dochádza k vzniku spotrebiteľských vzťahov je viacerá. Je to jednak predaj tovarov, poskytovanie najrôznejších služieb vrátane služieb obstarávateľských, zdravotníckych, finančných, právnych a iných². Základnou podmienkou pre definovanie právneho vzťahu ako vzťahu spotrebiteľského je to, aby účastníkmi právneho vzťahu boli

¹ Príspevok je čiastkovým výstupom projektu VVGS-2016-326 Postavenie spotrebiteľa v novom civilnom procese.

² VOJČÍK, P. et al.: Občianske právo hmotné. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 386.

subjekty majúce na jednej strane spotrebiteľský a na strane druhej dodávateľský charakter (vzťahy označované ako B2C, prípadne C2B). Založenie každého takéhoto vzťahu je prirodzene možným predpokladom pre vznik spotrebiteľského sporu.

Ochrana spotrebiteľa a osobitne riešenie spotrebiteľských sporov v ostatnom období predstávajú veľmi citlivo vnímanú a aktuálnu problematiku. Aktuálnu až natoľko, že v krátkom časovom horizonte podnietila celkovú revíziu spotrebiteľského *acquis*³, ako i slovenského právneho poriadku. Z oblasti procesného práva možno poukázať najmä na prijatie:

1. zákona č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
2. zákona č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
3. nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 524/2013 z 21. mája 2013 o riešení spotrebiteľských sporov online, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES,
4. zákona č. 438/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony,
5. osobitnej úpravy spotrebiteľských sporov obsiahnutej v zákone č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok“);

Základný cieľ predkladaného príspevku je prioritne zameraný práve na hlbšiu analýzu novej právnej úpravy spotrebiteľských sporov, ktorá je obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku, pričom osobitný zreteľ je venovaný novým inštitútom ochrany spotrebiteľov, ktoré boli do právneho poriadku SR zaradené práve prijatím nových civilných kódexov.

Na dosiahnutie pertraktovaného cieľa bola použitá najmä analýza minulej a platnej právnej úpravy, jej komparácia a následne syntéza doposiaľ zistených skutočností.

II. „INDIVIDUÁLNE“ SPOTREBITEĽSKÉ SPORY

Existencia osobitostí procesu riešenia spotrebiteľských sporov nie je úplnou novinkou spojenou s prijatím Civilného sporového poriadku tak, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. Po nazretí do dnes už zrušeného zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) možno vyvodiť záver, že ochrana spotrebiteľa v procesnom práve bola v podmienkach SR daná aj pred jeho rekodifikáciou. Už Občiansky súdny poriadok totiž obsahoval viacero ustanovení, ktoré poskytovali spotrebiteľom vyššiu mieru ochrany v konaní pred súdom v porovnaní s ochranou iných „nespotrebiteľských“ účastníkov konania⁴. Navyše platí, že procesnoprávne špecifiká riešenia spotrebiteľ-

³ Revíziu „spotrebiteľského práva“ na úrovni európskej únie, ktorej výsledkom je okrem iného napr. prijatie Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 22.11.2011), Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/11/EÚ z 21. mája 2013 o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov, ktorou sa mení nariadenie (ES) č. 2006/2004 a smernica 2009/22/ES (smernica o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov) (Ú. v. EÚ L 165, 18. 6. 2013) ako i nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 524/2013 o riešení spotrebiteľských sporov online špecifikovaného v texte príspevku.

⁴ V uvedenej súvislosti možno poukázať najmä na:

- A. miestnu príslušnosť súdu danú na výber (§ 87 písm. f) OSP),
- B. precedenčný charakter rozhodnutí o neprijateľnej zmluvnej podmienky (§ 153 ods. 4 OSP),
- C. možnosť súdu aj bez návrhu vysloviť neprijateľnosť zmluvnej podmienky (§ 153 ods. 3 OSP),
- D. povinnosť súdov v prípade zistenia neprijateľnej podmienky, túto podmienku uviesť vo výroku rozhodnutia (§ 153 ods. 4 OSP),
- E. osobitné postavenie združení na ochranu spotrebiteľa v konaní pred súdom (§ 93 ods. 2 OSP v spojení s ust. § 25 zákona o ochrane spotrebiteľa),
- F. právo na uverejnenie rozhodnutia na náklady dodávateľa (§ 155 ods. 4 OSP),

ských sporov boli a sú upravené aj mimo civilných kódexov, a to v jednotlivých špeciálnych právnych predpisoch (napr. v zákone o súdnych poplatkoch).

Ochrana spotrebiteľa v civilnom procese však nadobudla nový rozmer dňa 01.07.2016 keď sa stala účinnou nová právna úprava civilného procesu, ktorej základ je obsiahnutý v spomínanom Civilnom sporovom poriadku, zákone č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov a zákone č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

Gro právnej úpravy spotrebiteľských sporov je obsiahnuté v prvej z uvedených noriem, a to Civilnom sporovom poriadku, prevažne v jeho druhej hlave tretej časti upravujúcej spory s ochranou slabšej strany, za ktoré sa v zmysle CSP považujú spory spotrebiteľské, antidiskriminačné a individuálne pracovnoprávne.

Z právnej úpravy CSP možno medzi najvýznamnejšie novoty a osobitosti úpravy konania v spotrebiteľských sporoch zaradiť najmä:

- A. definovanie pojmu „spotrebiteľský spor“ (Civilný sporový poriadok, § 290),
- B. osobitnú poučovaciú povinnosť súdu voči spotrebiteľovi (Civilný sporový poriadok, § 292),
- C. neprípustnosť zmeny žaloby smerujúcej voči spotrebiteľovi (Civilný sporový poriadok, § 294),
- D. oslabenie princípu kontradiktórnosti v spotrebiteľských sporoch (Civilný sporový poriadok, § 295),
- E. dekoncentráciu konania (Civilný sporový poriadok, § 296),
- F. obligatórnosť pojednávania (Civilný sporový poriadok, § 297) a
- G. možnosť abstraktnej kontroly v spotrebiteľských veciach (Civilný sporový poriadok, § 301 a nasl.);

Aktuálna úprava spotrebiteľských sporov obsahuje ďalšie prvky, ktoré civilný proces poznal pred rekonštrukciou procesného práva a ktoré boli upravené v základnom procesnom kódexe. Medzi tieto možno zaradiť najmä:

- A. miestnu príslušnosť súdov danú na výber⁵,
- B. možnosť súdu aj bez návrhu vysloviť neprijateľnosť zmluvnej podmienky⁶,
- C. povinnosť súdov v prípade zistenia neprijateľnej podmienky, túto podmienku uviesť vo výroku rozhodnutia⁷;

Zároveň platí, že z právneho poriadku SR možno mimo Civilného sporového poriadku vyabstrahovať taktiež ďalšie špecifiká spotrebiteľských sporov⁸, medzi ktoré možno zaradiť:

- A. oslobodenie spotrebiteľov od súdneho poplatku⁹,
- B. „ex offio“ kontrolu premlčania, preklúzie a neprijateľných zmluvných podmienok (Zákon o ochrane spotrebiteľa, § 5b¹⁰),

G. právo prokurátora vstúpiť do začatého spotrebiteľského sporu (§ 35 ods. 2 písm. k) OSP),

H. ochrana pri uplatňovaní nárokov zo zmienek (§ 79 ods. 4, § 114 ods. 2, § 228 ods. 1 písm. g) OSP),

I. výlučná miestna príslušnosť súdov pri žalobách o zrušenie rozhodcovských rozsudkov (§ 88 ods. 2 OSP),

J. povinnosť súdu prejednať vec aj napriek uzavretej rozhodcovskej zmluve (§ 106 ods. 1 OSP), nemožnosť zastavenia konania o určenie neexistencie, neplatnosti alebo zániku rozhodcovskej zmluvy z dôvodu podania návrhu na začatie rozhodcovského konania (§ 106 ods. 3 OSP).

⁵ porovnaj § 87 písm. f) OSP a § 19 písm. d) CSP.

⁶ porovnaj § 153 ods. 3 OSP a § 298 ods. 1 CSP.

⁷ porovnaj § 153 ods. 4 OSP a § 298 ods. 2 CSP.

⁸ Máme na mysli spotrebiteľského sporu v zmysle CSP, nie jednotlivých poddruhov spotrebiteľských sporov ako napr. spotrebiteľského rozhodcovského konania, či mimosúdneho riešenia spotrebiteľských sporov, ktoré upravujú osobitné predpisy a ktoré zahŕňajú mnohé ďalšie špecifiká.

⁹ pozri § 4 ods. 2 písm. u) zákona č. 71/1992 Z. z. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov.

- C. precedenčný charakter rozhodnutia v spotrebiteľskom spore (Občiansky zákonník, § 53a ods. 1),
- D. možnosť rozhodnúť o určení neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, či jej bezúročnosti a bezpoplatkovosti (zákon o spotrebiteľských úveroch, § 11 ods. 4)¹¹.

1.1. Definovanie spotrebiteľského sporu

Jednou z prvých novínok v oblasti riešenia spotrebiteľských sporov zavedených Civilným sporovým poriadkom je samotné zákonné vymedzenie toho, ktorý spor možno a je potrebné považovať za spor spotrebiteľský. Právny poriadok SR totiž definíciu pojmu spotrebiteľský spor do prijatia CSP nepoznal a ochranu spotrebiteľom poskytoval „len“ prostredníctvom normovania špecifik, ktoré sa vzťahovali buď:

- A. na určitého účastníka konania, ktorého bolo možné v zmysle ustanovení hmotného práva charakterizovať ako spotrebiteľa¹², alebo výnimočne
- B. na predmet sporu, ktorý vyplýval zo spotrebiteľskej zmluvy¹³, a to bez ohľadu na, či niektorý z účastníkov konania mal alebo nemal spotrebiteľský charakter.

Na prvý pohľad drobná odchýlka vo formulácii mohla mať zásadný vplyv na aplikáciu toho ktorého ustanovenia (napr. v prípade zmeny, či transformácie spotrebiteľského subjektu na subjekt nespotebiteľský a naopak¹⁴).

Pojem spotrebiteľský spor bol legálne zavedený a je definovaný až Civilným sporovým poriadkom. V zmysle § 290 CSP možno za spotrebiteľský spor považovať každý spor medzi dodávateľom a spotrebiteľom, ktorý vyplýva zo spotrebiteľskej zmluvy alebo súvisí so spotrebiteľskou zmluvou.

¹⁰ Podľa § 5b zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov platí, že „*orgán rozhodujúci o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy prihliada aj bez návrhu na nemožnosť uplatnenia práva, na oslabenie nároku predávajúceho voči spotrebiteľovi, vrátane jeho premĺčania alebo na inú zákonnú prekážku alebo zákonný dôvod, ktoré bránia uplatniť alebo priznať plnenie predávajúceho voči spotrebiteľovi, aj keď by inak bolo potrebné, aby sa spotrebiteľ týchto skutočností dovoľával.*“

K tomu bližšie ŠTEVČEK, M.: Zákon a sudcovia; k výkladu ustanovenia § 5b zákona o ochrane spotrebiteľa. In Justičná revue, 67, 2015, č. 3, s. 357 – 367.

¹¹ Podľa § 137 písm. c) a d) Civilného sporového poriadku platí, že „*žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem, alebo o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.*“ V zmysle uvedeného pristúpili sudy k zamietaniu žalôb, ktorými sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti zmlúv, a to z dôvodu ich procesnej neprípustnosti. S účinnosťou od 01.01.2018 zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ďalších právnych predpisov v ust. § 11 ods. 4 explicitne vymedzil, že spotrebiteľ sa môže na súde domáhať určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru.

¹² Keďže v právnom poriadku SR absentuje jednotná definícia pojmu „spotrebiteľ“ závisela ochrana od posúdenia postavenia účastníka konania pri vzniku právneho vzťahu najmä v zmysle § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka, ale i § 2 ods. 2 zákona o ochrane spotrebiteľa, či § 2 písm. a zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ďalších právnych predpisov obsahujúcich vymedzenie pojmu spotrebiteľ.

¹³ To, či sa v danom prípade jedná o spotrebiteľskú zmluvu bolo znova potrebné posúdiť v zmysle ustanovení hmotného práva, konkrétne v zmysle § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

¹⁴ Vzorovým príkladom môže byť nahradenie spotrebiteľa podnikateľským subjektom (napr. postúpenie pohľadávky), ktorý si následne uplatní práva na súde. V prípade, ak by si právo na súde uplatňoval podnikateľský subjekt, ktorý tieto nadobudol napr. postúpením pohľadávky (napr. nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia zo spotrebiteľskej zmluvy, ktorá je neplatná pre neprijateľné zmluvné podmienky), nebol by tento podnikateľský subjekt oslobodený od súdnych poplatkov, pretože v zmysle ust. § 4 ods. 2 písm. u) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov je „*od súdneho poplatku oslobodený len spotrebiteľ domáhajúci sa ochrany svojho práva podľa osobitného predpisu.*“ Oslobodenie od súdneho poplatku sa v tomto prípade vzťahuje len a výlučne na spotrebiteľa.

V zmysle § 153 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku však platilo, že „*Súd môže v rozsudku, ktorý sa týka sporu zo spotrebiteľskej zmluvy, aj bez návrhu vysloviť, že určitá podmienka používaná v spotrebiteľských zmluvách dodávateľom je neprijateľná.*“ Z dikcie predmetného ustanovenia vyplýva, že aj v prípade zmeny spotrebiteľského subjektu na nespotebiteľský by právo súdu vysloviť aj bez návrhu neprijateľnosť zmluvnej podmienky ostalo zachované, keďže toto sa vzťahuje na „*spor zo spotrebiteľskej zmluvy*“ nie na charakter účastníka konania.

Pojmy spotrebiteľská zmluva, spotrebiteľ a dodávateľ je potrebné vykladať v zmysle ustanovení hmotného práva, a to najmä ale nie len¹⁵ v zmysle ust. § 52 Občianskeho zákonníka.

Základnou podmienkou pre definovanie sporu ako spotrebiteľského je teda to, aby vyplýval, alebo súvisel so spotrebiteľskou zmluvou, teda zmluvou uzavretou medzi špecifickými subjektmi, a to medzi spotrebiteľom (fyzickou osobou, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti) a dodávateľom (fyzickou alebo právnickou osobou, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti), a to **bez ohľadu na to, ktorý subjekt má postavenie žalobcu a ktorý žalovaného**. Spotrebiteľským sporom totiž nie je len spor, v ktorom dodávateľ žaluje spotrebiteľa, ale tak tiež spor, v ktorom si nároky voči dodávateľovi uplatňuje spotrebiteľ.

V zmysle (na prvý pohľad jasnej) zákonnej definície pojmu spotrebiteľského sporu môže podľa nášho názoru vzniknúť pochybnosť, či sa za spotrebiteľský spor považuje aj spor, ktorý súvisí so spotrebiteľskou zmluvou, ale nejedná sa o spor medzi subjektmi, ktoré majú na jednej strane dodávateľský a na stranu druhej spotrebiteľský charakter. Vzniká totiž otázka, či podmienky pre definovanie sporu vymedzené v § 290 CSP ako spotrebiteľského musia byť splnené kumulatívne (1. spor medzi dodávateľom a spotrebiteľom, 2. ktorý vyplýva eventuálne súvisí so spotrebiteľskou zmluvou), alebo či je možné vykladať predmetné ustanovenie inak – značne extenzívne tak, že spotrebiteľským sporom bude:

1. spor medzi dodávateľom a spotrebiteľom vyplývajúci zo spotrebiteľskej zmluvy ako aj
2. spor medzi akýmkoľvek stranami, ktorý súvisí so spotrebiteľskou zmluvou¹⁶.

Za použitia teleologického a gramatického výkladu ustanovení § 291 až § 300 CSP máme za to, že je potrebné prikloniť sa k záveru, podľa ktorého bude spotrebiteľským sporom iba ten spor, ktorý kumulatívne spĺňa načrtnuté podmienky (spor, ktorého stranami budú spotrebiteľ a dodávateľ a ktorý bude vplývať eventuálne súvisieť so spotrebiteľskou zmluvou). Uvedený záver odôvodňujeme tým, že zákonodarca formuluje ustanovenia o spotrebiteľských sporoch (viac menej) jednoznačne v snahe chrániť slabšiu stranu - spotrebiteľa (*spotrebiteľ sa môže dať zastupovať...., súd spotrebiteľa poučí...., spotrebiteľ môže predložiť dôkazy až do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej a pod.*) nie v snahe osobitne upravovať určitý druh sporu (spor súvisiaci so spotrebiteľskou zmluvou).

1.2. Poučovacia povinnosť

Ochrana spotrebiteľa podľa CSP je ďalej pretavená do širokej poučovacej povinnosti súdu, ktorý je v zmysle ust. § 292 CSP povinný pri prvom procesnom úkone¹⁷ spotrebiteľa bez ohľadu na to, či je spotrebiteľ v spore žalobcom alebo žalovaným vhodným spôsobom poučiť o

- a) možnosti zastúpenia,
- b) procesných právach a povinnostiach spotrebiteľa, a to nielen v rozsahu všeobecnej poučovacej povinnosti,
- c) dôkazoch, ktoré je potrebné predložiť,
- d) možnosti podať návrh na neodkladné opatrenie alebo zabezpečovacie opatrenie a

¹⁵ Pojem dodávateľ/predávajúci/veriteľ a spotrebiteľ sú vymedzené nie len v Občianskom zákonníku, ale napr. i v zákone č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, zákone č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ďalších právnych predpisov a zákone č. 266/2005 Z. z. ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁶ Znova môže ísť o prípady kedy spotrebiteľ postúpil pohľadávku voči dodávateľovi na podnikateľský subjekt.

¹⁷ Medzi procesné úkony súdu podľa § 96 a nasl. CSP patrí vedenie súdneho spisu a súdneho registra, nahliadanie do súdneho spisu, zaznamenávanie procesných úkonov, spisovanie zápisnice o procesných úkonoch, predvolávanie, predvážanie, poriadkové opatrenia, dožiadanie a doručovanie.

e) iných možnostiach potrebných na účelné uplatnenie alebo bránenie jeho práv.

Poučovacia povinnosť súdu voči spotrebiteľovi by mala byť bezpochyby širšia ako všeobecná poučovacia povinnosť pri dodávateľovi, naďalej však musí zostať len v intenciách, ktoré nevzbudzujú pochybnosti o nezaujatosti súdu.¹⁸

Prvým procesným úkonom súdu vo vzťahu k spotrebiteľovi bude najčastejšie doručenie podania protistrany - žaloby (v prípade, ak spotrebiteľ bude v procesnom postavení žalovaného), prípadne doručenie repliky žalovaného v prípade, ak bude spotrebiteľ vystupovať v pozícii žalobcu. Oba uvedené úkony súdu sa štandardizovane realizujú v písomnej forme doručením predpripraveného formulára obsahujúceho výpočet vybraných ustanovení právnych predpisov bez bližšieho prispôsobenia formy a obsahu osobitostiam prejednávanej veci.

Poučenie súdu adresované spotrebiteľovi má byť však v zmysle zákona realizované kvalifikovane, keďže CSP v § 292 bez bližšej špecifikácie uvádza, že poučenie musí byť urobené „vhodným spôsobom“. Otáznym v uvedenej súvislosti je práve to, aký spôsob poučenia spotrebiteľa je spôsobom vhodným.

Máme za to, že doručenie písomného „traktátu“ obsahujúceho výpočet zákonných ustanovení nie je dostačujúci a že vhodnosť a najmä rozsah a obsah poučenia by sa mali odlišovať od osobitostí konkrétneho prípadu a najmä od osobitostí vzťahujúcich sa k osobe poučovaného spotrebiteľa (vek, vzdelanie, sociálne postavenie a pod.).

Uvedené je odôvodnené najmä účelom právnej úpravy, ktorou je práve zvýšená ochrana spotrebiteľa a dvoma predpokladmi:

- ak by zákonodarca chcel aby poučovanie prebiehalo len písomne použil by v ust. § 292 CSP formuláciu „*písomným spôsobom*“ a nie „*vhodným spôsobom*“,

- ak by chcel „*formulárové poučovanie*“ – realizované prostredníctvom predpripravených formulárov bez skúmania okolností konkrétneho prípadu s najväčšou pravdepodobnosťou by takýto formulár normoval v prílohe právneho predpisu tak, ako je v spotrebiteľských veciach zvykom.

Uvedomujúc si značný zásah do princípu rovného postavenia strán sporu a princípu rovnosti zbraní zastávame názor, že manudukčná povinnosť súdu by nemala byť viazaná iba na prvý procesný úkon realizovaný vo vzťahu k spotrebiteľovi, ale mala byť daná v priebehu celého súdneho konania, keďže osobitosti konkrétneho prípadu a osoby spotrebiteľa nemusia byť súdu pri jeho prvom procesnom úkone realizovanému vo vzťahu k spotrebiteľovi ešte známe. Uvedené navyše úzko súvisí s ust. § 5b zákona o ochrane spotrebiteľa, v zmysle ktorého je súd povinný z úradnej moci prihliadať na nemožnosť uplatnenia práva, na oslabenie nároku predávajúceho voči spotrebiteľovi, vrátane jeho premlčania alebo na inú zákonnú prekážku alebo zákonný dôvod, ktoré bránia uplatniť alebo priznať plnenie predávajúceho voči spotrebiteľovi, ako i ust. § 295 CSP, podľa ktorého má súd možnosť vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol. Náležité poučenie spotrebiteľa môže totiž súdu v predmetných súvislostiach zjednodušiť proces rozhodnutia veci.

Jednou z prvých otázok, ktorá v súvislosti s poučovacou povinnosťou súdu voči spotrebiteľovi vyvstala bola otázka, či je súd povinný spotrebiteľa takto rozsiahlo poučovať aj v prípade, ak je tento v konaní pred súdom zastúpený. V zmysle § 160 ods. 3 CSP totiž všeobecne platí, že poučovacia povinnosť nie je daná v prípade, ak je strana zastúpená advokátom, právnickou osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, odborovou organizáciou alebo fyzickou osobou, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Podľa väčšinového názoru¹⁹, ku ktorému sa prikláňame, nepredstavuje formálna kolízia § 160

¹⁸ ŠTEVČEK, M et al. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 1025.

¹⁹ SEDLAČKO, F. Rekodifikácia civilného procesného práva: Spory s ochranou slabšej strany. In *Bulletin slovenskej advokácie*. Bratislava: Slovenská advokátska komora, roč. 22, 2016, č. 12, s. 5.

ŠTEVČEK, M et al. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 1024.

ods. 3 písm. b) CSP²⁰ a ust. § 295 CSP²¹ zásadný problém. Ustanovenie § 292 CSP totiž nemožno podľa nášho názoru považovať za špeciálne k ust. § 160 ods. 3 CSP. Uvedené znamená, že všeobecné ust. § 160 CSP sa má aplikovať aj na spotrebiteľské spory, a teda „*de facto*“ to, že súd spotrebiteľa nemusí poučiť v prípade, ak je tento zastúpený advokátom, právnickou osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa alebo fyzickou osobou, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Uvedené závery potvrdzuje aj fakt, že žiadne ustanovenie Civilného sporového poriadku explicitne neukladá súdu povinnosť poučiť spotrebiteľa aj v prípade keď je tento zastúpený.

1.3. Neprípustnosť zmeny žaloby

Ochrana spotrebiteľa je v konaní pred súdom posilnená taktiež normovaním nemožnosti zmeny žaloby. V zmysle § 294 CSP je zmena žaloby vylúčená v prípade, ak spotrebiteľ v spore vystupuje v pozícii žalovaného.

Zmenou žaloby je v podľa ust. § 140 CSP návrh, ktorým sa rozširuje uplatnené právo alebo sa uplatňuje iné právo. Novinkou je, že zmenou žaloby je i podstatná zmena alebo doplnenie rozhodujúcich skutočností tvrdených v žalobe.

Vylúčenie možnosti zmeniť žalobu jej rozšírením resp. uplatnením iného (ďalšieho) práva v konečnom dôsledku prirodzene neznamená nemožnosť žalovať neuplatnenú časť nároku, alebo neuplatnené právo. Dodávateľ si totiž stále môže neuplatnenú časť nároku uplatniť samostatnou žalobou. Po podaní takejto samostatnej žaloby by podľa nášho názoru navyše mal súd v zmysle § 293 CSP dané konania spojiť, čo bude mať „*de facto*“ rovnaký následok ako v prípade štandardného rozšírenia žaloby.

Odlišná by však bola situácia v prípade, ak by došlo k podaniu novej žaloby z dôvodu toho, že dodávateľ v pôvodnej žalobe nedostatočne vymedzil prípadne nedostatočne preukázal rozhodujúce skutočnosti. V takomto prípade by podaniu v poradí „druhej“ žaloby mohla brániť prekážka litispendencie a „druhú“ žalobu by bolo možné podať až po právoplatnom rozhodnutí v konaní o „prvej“ žalobe aj to len v prípade, ak nebolo rozhodnuté meritórne (inak by bola daná prekážka „*res iudicata*“). Účelným postupom dodávateľa by v tomto prípade mohlo byť späťvzatie pôvodnej žaloby²² (s tým však budú na strane dodávateľa prirodzene spojené náklady minimálne vo výške už zaplateného súdneho poplatku prípadne aj vo výške náhrady trov právneho zastúpenia spotrebiteľa) a podanie novej žaloby doplnenej o absentujúce rozhodujúce skutočnosti.

V oboch načrtnutých prípadoch sa však dodávateľ vystavuje riziku premlčania uplatňovaného práva a zvýšenia nákladov spojených s uplatnením práva.

Z dôvodu vyššie uvedeného by mali byť dodávateľia resp. ich právni zástupcovia značne dôslední pri uplatňovaní nárokov voči spotrebiteľom na súde a pri koncipovaní žalôb by mali klásť väčší dôraz na ich úplnosť a „perfektnosť“. Žaloby dodávateľov už teda nebudú (resp. by nemali byť) stručnými podaniami, ktoré sú dopĺňané o podstatné skutočnosti až v priebehu konania.

²⁰ Podľa ktorého nie je daná poučovacia povinnosť v prípade, ak je strana zastúpená advokátom, právnickou osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, odborovou organizáciou alebo fyzickou osobou, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

²¹ Podľa ktorého musí súd spotrebiteľa poučiť.

²² Pozri napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR z 10. januára 2013, sp. zn. 3 Cdo 290/2012, podľa ktorého „Nedostatkem podmienky súdneho konania je i prekážka začatého konania (litispendencia), ktorá bráni tomu, aby na súde prebiehalo iné konanie v tej istej veci. Táto prekážka vzniká (je daná), ak na ktoromkoľvek súde v Slovenskej republike je začaté konanie, ktoré má rovnakých účastníkov, rovnaký predmet konania a rovnaké skutkové okolnosti, od ktorých sa odvodzuje právo. Prekážka litispendencie môže byť odstránená napr. aj tým, že konanie bude zastavené v dôsledku späťvzatia jedného z dvoch návrhov. Pre posúdenie, či tu je prekážka začatej veci, je rozhodujúci stav v čase rozhodnutia v neskôr začatom konaní (R 97/2003)“.

1.4. Oslabenie princípu kontradiktórnosti – priklonenie sa k vyšetrovaciemu princípu

Jedným zo základných princíпов, na ktorom je postavený nový civilný proces a ktorý sa v spotrebiteľských sporoch aplikuje len veľmi obmedzene (možno povedať jednostranne) je princíп kontradiktórnosti (Civilný sporový poriadok, Čl. 8), podľa ktorého platí, že „*strany sporu sú povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podprieť svoje tvrdenia dôkazmi, a to v súlade s princípom hospodárnosti a podľa pokynov súdu*“. Tento princíп súvisí s unesením bremena tvrdenia a bremena dôkazu, ktoré sú nevyhnutné pre úspech v spore a je pretavený do viacerých ustanovení CSP – napr. ustanovenia o procesnom útoke a obrane a ďalších.

V spotrebiteľských sporoch však v zmysle § 295 CSP platí, že súd môže „*vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci*“.

Súd by sa teda nemal v spotrebiteľskom spore spoliehať v plnej miere na splnenie si dôkaznej povinnosti strán sporu – najmä spotrebiteľa, ale môže (a mal by) prevziať dôkaznú iniciatívu sám. Súd má v uvedenej súvislosti povinnosť nie len dôkaz vykonať, ale ho i obstaráť a zabezpečiť. Jedinou podmienkou je to, že takýto postup súdu je pre rozhodnutie vo veci nevyhnutný. Súd môže považovať vykonanie takéhoto dôkazného prostriedku za nevyhnutné nielen vtedy, ak je to potrebné na preukázanie skutočností tvrdených slabšou stranou, ale tiež vtedy, ak je to potrebné na vyvrátenie skutočností preukázaných silnejšou stranou (dodávateľom).

Za určitý nedostatok ustanovenia § 295 CSP možno považovať to, že z neho explicitne nevyplýva, či môže súd z vlastnej iniciatívy vykonať len tie dôkazy, ktoré sú v prospech spotrebiteľa, alebo môže z vlastnej iniciatívy vykonať aj dôkazy, ktoré sú v jeho neprospech. Aj dôkazy, ktoré sú v prospech dodávateľa a tieto dodávateľ nenavrhol totiž na prvý pohľad splňajú podmienky vymedzené v hypotéze ust. § 295 CSP, a to I. neboli navrhnuté spotrebiteľom a II. sú nevyhnutné pre rozhodnutie veci.

Za účelom zodpovedania načrtnutej otázky sa javí ako potrebné použitie teleologického výkladu a následne vyvodenie záveru, podľa ktorého súd môže z vlastnej iniciatívy bez návrhu vykonať len tie dôkazy, ktoré budú v prospech spotrebiteľa. Zmyslom úpravy spotrebiteľských sporov je totiž ochrana a posilnenie procesného postavenia spotrebiteľa nie dodávateľa.

Zároveň platí, že dôkaz v prospech dodávateľa, ktorý nebol dodávateľom navrhnutý nie je nevyhnutný pre rozhodnutie veci, keďže v takom prípade by nastúpil následok neunesenia dôkazného bremena na strane dodávateľa v podobe jeho neúspechu v konaní. Súd by teda mohol rozhodnúť napr. o zamietnutí žaloby dodávateľa aj bez absentujúceho dôkazu.

Možnosť vykonať aj nenavrnuté dôkazy úzko súvisí s povinnosťou „*ex officio*“ kontroly neprijateľných zmluvných podmienok²³ a ustanovením § 5b zákona o ochrane spotrebiteľa, podľa ktorého musí súd prihliadať na nemožnosť uplatnenia práva, oslabenie nároku a iné prekážky, ktoré bránia uplatneniu alebo priznaniu práva predávajúceho voči spotrebiteľovi z úradnej moci. Aby mohol súd rozhodnúť o neprijateľnosti zmluvnej podmienky musí v prípade pasivity spotrebiteľa obstaráť, zabezpečiť a vykonať dôkazy z vlastnej iniciatívy, a teda takéto dôkazy sú nevyhnutné pre rozhodnutie veci. V zmysle ust. § 295 CSP v spojení s § 5b zákona o ochrane spotrebiteľa a povinnosťou „*ex officio*“ kontroly neprijateľných zmluvných podmienok možno teda uvažovať nie len o možnosti vykonať nenavrnuté dôkazy, ale dokonca o povinnosti súdu vykonať aj dôkazy, ktoré sú v prospech spotrebiteľa a ktoré spotrebiteľ nenavrhol.

²³ Táto bola judikovaná prostredníctvom celého radu rozhodnutí Súdneho dvora EÚ. Napr. Rozsudok Súdneho dvora zo dňa 27. 6. 2000 v spojených veciach C-240/98 až C-244/98 Océano Grupo Editorial SA v. Rocío Murciano Quintero a Salvat Editores SA v. José M. Sánchez Alcón Prades a ďalší, bod 26.

V zmysle dôvodovej správy k CSP predstavuje ust. § 295 CSP priklonenie sa k vyšetrovaciemu princípu²⁴ s čím sa podľa nášho názoru možno stotožniť len čiastočne. Ust. § 295 CSP totiž samo o sebe nepredstavuje priklonenie sa k vyšetrovaciemu princípu v spotrebiteľských sporoch, keďže toto súdu normuje „len“ možnosť vykonať nenavrnuté dôkazy a táto možnosť je navyše daná len v prípade, ak sú tieto dôkazy v prospech spotrebiteľa, ale správnejšie by malo byť vyvodenie záveru, že ust. § 295 CSP zavádza oslabenie princípu kontradiktórnosti v spotrebiteľských sporoch.

1.5. Dekoncentrácia konania

Nová právna úprava koncentrácie spotrebiteľského sporu značne posilnila postavenie spotrebiteľov v sporovom konaní oproti právnej úprave obsiahnutej v OSP. V zmysle ust. § 118 ods. 4 OSP mohol totiž spotrebiteľ do 30.06.2016 navrhovať dôkazy štandardne iba do vyhlásenia uznesenia o skončení dokazovania.

V zmysle ust. § 296 CSP platí, že v spotrebiteľských sporoch sa na strane spotrebiteľa nepoužijú ustanovenia o sudcovskej ani zákonnej koncentrácii konania, a že spotrebiteľ môže predložiť alebo označiť všetky skutočnosti a dôkazy na preukázanie svojich tvrdení až do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej. Uvedené má značný význam najmä z pohľadu novej a prísnej koncepcie sudcovskej koncentrácie v zmysle § 153 CSP, podľa ktorej „*na prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, ktoré strana nepredložila včas, nemusí súd prihliadnuť, najmä ak by to vyžadovalo nariadenie ďalšieho pojednávania alebo vykonanie ďalších úkonov súdu*“. V zmysle § 296 CSP je teda ospravedlnená pasivita spotrebiteľa, a to aj v prípade, ak táto zapríčini nutnosť vykonať ďalšie úkony súdu. Z dekoncentrácie spotrebiteľského sporu možno taktiež vyvodiť záver, že CSP kladie na ochranu slabšej strany vyšší dôraz ako na rýchlosť konania.

Dekoncentrácia spotrebiteľského sporu však neplatí bezvýnimčne. V prípade, ak je spotrebiteľ zastúpený advokátom ust. § 296 CSP sa neuplatňuje. Výnimka z dekoncentrácie sa vzťahuje naozaj iba na prípady kedy je spotrebiteľ zastúpený advokátom, ak by spotrebiteľ nebol v spore zastúpený, alebo mal iného zástupcu ako je advokát (napr. zákonného, občianskeho zástupcu príp. bude zastúpený združením na ochranu spotrebiteľa) bude jeho právo označiť skutočnosti a dôkazy až do vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej zachované. Výnimka v prípade zastúpenia advokátom prirodzene vyplýva z povinností advokáta v spore konať a nebyť pasívny, ako i odplatnosti jeho služieb, čo v súlade s jeho profesionalitou a profesijnou zodpovednosťou neodôvodňuje vylúčenie nových prostriedkov zrýchlenia a zhospodárnenia súdneho konania.

V danej súvislosti je však nevyhnutné poukázať na to, že ani zmeškanie prostriedku procesného útoku, či obrany nemusí byť nevyhnutne dôvodom, pre ktorý súd na takúto neskôr označenú skutočnosť resp. dôkaz neprihliadne. Tento nedostatok bude podľa nášho názoru možné zo strany spotrebiteľa zhojiť odvolaním plnomocenstva udeleného advokátovi a následným návrhom na vykonanie zmeškaného prostriedku procesnej obrany resp. útoku, a

²⁴ Vyberáme z Dôvodovej správy k Civilnému sporovému poriadku:

K § 288 a 289

Zásadný odklon od všeobecnej úpravy procesného dokazovania vo forme príklonu k vyšetrovaciemu princípu v sporovom konaní je odôvodnený zvýšenou mierou ingerencie súdu ako orgánu ochrany práva do spotrebiteľských právnych vzťahov. Súd sa nebude spoliehať v plnej miere na splnenie si dôkaznej povinnosti spotrebiteľa, ale môže prevziať dôkaznú iniciatívu sám.

Povaha spotrebiteľského sporu a postavenie spotrebiteľa ako objektívne a prirodzene slabšej strany právneho i procesnoprávneho vzťahu ipso facto vylučujú uplatnenie prísnej koncentrácie konania typickej pre všeobecné sporové konania.

K § 296 a 297.

Osobitná povaha tohto typu konania, kde ide výlučne o právne posúdenie veci, umožňuje súdu konať bez pojednávania s primeranou aplikáciou ustanovení o konaní. Osobitná povaha tohto typu konania rovnako umožňuje príklon k vyšetrovaciemu princípu (§ 296 odsek 2) a k vylúčeniu sudcovskej koncentrácie. v časti odôvodnenia k § 288 a 289 a k § 296 a 297.

to až do samotného vyhlásenia rozhodnutia vo veci samej. Na takto dodatočne použitý prostriedok procesnej obrany resp. útoku by súd mal prihliadnúť rovnako, ako keby bol podaný včas.

1.6. Obligatórnosť nariadenia pojednávania

V zmysle ustanovenia § 297 CSP platí, že súd je na prejednanie spotrebiteľského sporu povinný nariadiť pojednávanie. Civilný sporový poriadok však ďalej v ust. § 297 upravuje dve²⁵ výnimky²⁶, v prípade splnenia ktorých je možné rozhodnúť spotrebiteľský spor aj bez pojednávania:

1. prvou je prípad kedy sa vo veci rozhoduje rozsudkom pre zmeškanie v prospech spotrebiteľa a
2. druhou prípad kedy sú splnené tri podmienky, a to:
 - a. v spotrebiteľskom spore ide iba o otázku jednoduchého právneho posúdenia veci,
 - b. skutkové tvrdenia strán nie sú sporné a
 - c. hodnota sporu bez príslušenstva neprevyšuje 1 000 eur.

V prvom prípade by sa malo jednáť najmä o stav kedy v pozícii žalobcu vystupuje spotrebiteľ a žalovaný dodávateľ sa bez vážneho dôvodu v súdom určenej lehote písomne nevyjadrí k žalobe, prípadne vo vyjadrení neuvedie rozhodujúce skutočnosti na svoju obranu, nepripojí listiny, na ktoré sa odvoláva, alebo neoznačí dôkazy na preukázanie svojich tvrdení²⁷ a taktiež o stav kedy sa dodávateľ (už bez ohľadu na to, či je v pozícii žalobcu alebo žalovaného) bez vážneho dôvodu nedostaví na predbežné prejednanie sporu, prípadne pojednávanie²⁸.

Kladne je potrebné hodnotiť nemožnosť rozhodnúť spotrebiteľský spor bez pojednávania rozsudkom pre zmeškanie spotrebiteľa. Takáto ochrana spotrebiteľov je v každom prípade namieste, keďže spotrebiteľia spravidla nie sú znalí svojich práv, majú obavu pred konaním na súde a samotnou účasťou na pojednávaní a z toho dôvodu sú spravidla v konaní pred súdom pasívni. Navyše sú všeobecné súdy oprávnené a ako už bolo vyššie uvedené aj povinné, vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol a vykonať z úradnej moci kontrolu neprijateľných zmluvných podmienok ako i kontrolu existencie práva uplatnené dodávateľom.

V druhom prípade ide o možnosť prejednať bez pojednávania „jednoduchšie“ spory. Pôjde o spory kde nie je potrebné osobitne prejednávať argumenty strán sporu vzhľadom na jednoduchosť právneho posúdenia a ani potrebné vykonávať dokazovanie vzhľadom na nespornosť skutkových tvrdení. Prejednanie takýchto spotrebiteľských sporov bez pojednávania je však obmedzené majetkovým cenzom, ktorý bol zákonodarcom stanovený vo výške 1.000,- EUR.

V uvedenej súvislosti sa načrtá otázka, či podmienky obsiahnuté v § 297 písm. b) CSP (jednoduchosť právneho posúdenia, nespornosť skutkových tvrdení a majetkový cenzus 1.000,- EUR) musia byť splnené kumulatívne, alebo pre prejednanie veci bez pojednávania stačí splnenie čo i len jednej z nich. Za použitia gramatického výkladu najmä z dôvodu použitia spojky „a“ vo formulácii § 297 písm. b) CSP sa prikláňame k názoru, že tieto podmienky musia byť splnené kumulatívne.

Za určitý nedostatok novej právnej úpravy možno považovať limitáciu výšky hodnoty sporu, ktorý možno prejednať bez pojednávania sumou 1.000,- EUR, a to bez akéhokoľvek zohľadnenia procesného postavenia spotrebiteľa. Spotrebiteľským sporom je totiž taktiež spor, v ktorom v pozícii žalobcu vystupuje spotrebiteľ, a teda aj v prípade, ak bude spotrebiteľ žalovať dodávateľa o zaplatenie sumy napr. 1.001,- EUR bude súd povinný na prejednanie spo-

²⁵ Oproti všeobecnej úprave obsiahnutej v § 177 ods. 2 CSP chýba možnosť nenariadiť pojednávanie v prípade, ak to ustanovuje Civilný sporový poriadok.

²⁶ Osobitne uvádzame, že ide o dve alternatívy nie dve podmienky, ktoré musia byť splnené kumulatívne pre to, aby bolo možné prejednať spotrebiteľský spor bez pojednávania.

²⁷ Za splnenia ďalších podmienok predpokladaných v § 273 CSP.

²⁸ Za splnenia ďalších podmienok predpokladaných v § 172 resp. § 273 CSP.

ru nariadiť pojednávanie bez ohľadu na to, že pôjde o otázku jednoduchého právneho posúdenia, že skutkové tvrdenia strán nebudú sporné a spotrebiteľovi bude chcieť v plnom rozsahu vyhovieť.

Zároveň je potrebné doplniť, že okrem prípadov predvídaných v ust. § 297 CSP sa v spotrebiteľských sporoch môže vyskytnúť viacero ďalších situácií, kedy bude môcť súd prejednať spor bez nariadenia pojednávania. Môže ísť o situáciu kedy súd schváli zmierné nariadenie pojednávania, žalobca vezme žalobu späť alebo ak bol nárok uznaný písomným prejavom žalovaného.²⁹

Spotrebiteľský spor možno rozhodnúť taktiež v skrátenej konaní – vydaním platobného rozkazu. Tento nemožno v spotrebiteľskom spore absolútne vylúčiť, keďže s jeho vydaním v spotrebiteľskom spore explicitne počíta napr. ust. § 299 ods. 2 CSP, v zmysle ktorého nemožno vydať platobný rozkaz ak spotrebiteľská zmluva alebo iné zmluvné dokumenty súvisiace so spotrebiteľskou zmluvou obsahujú zmluvnú podmienku, ktorá je neprijateľná.

III. ABSTRAKTNÁ KONTROLA V SPOTREBITEĽSKÝCH VECIACH

Civilný sporový poriadok zavádza taktiež nový procesný prostriedok ochrany spotrebiteľov, ktorým je abstraktná kontrola spotrebiteľských zmlúv. Rekodifikované znenie Civilných kódexov nezaviedlo kolektívny proces s jeho osobitnými znakmi, ktorý je iniciovaný na podklade hromadnej resp. skupinovej žaloby. Istotne by to bolo vhodné jednak vo vzťahu k ochrane práv spotrebiteľa ale i iných práv. CSP nezavádza kolektívny proces, ale akcentuje kolektívne účinky daných rozhodnutí, a to aj preventívne (abstraktná kontrola v spotrebiteľských veciach).³⁰

Konanie o abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach je konanie, v ktorom súd nezávisle od okolností konkrétneho prípadu skúma:

- a) neprijateľnosť zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou a
- b) nekalé obchodné praktiky;

CSP stanovuje pre abstraktnú kontrolu spotrebiteľských zmlúv osobitnú kauzálnu príslušnosť, podľa ktorej sú na rozhodovanie sporov vyplývajúcich z abstraktnej kontroly príslušné len:

- a) Krajský súd v Bratislave (pre obvody Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Trnave a Krajského súdu v Nitre),
- b) Krajský súd v Banskej Bystrici (pre obvody Krajského súdu v Banskej Bystrici, Krajského súdu v Žiline a Krajského súdu v Trenčíne) a
- c) Krajský súd v Košiciach (pre obvody Krajského súdu v Košiciach a Krajského súdu v Prešove).

Zároveň platí, že iniciovať abstraktnú kontrolu spotrebiteľských zmlúv môže len právnická osoba založená alebo zriadená na ochranu spotrebiteľa a orgán dohľadu podľa osobitného predpisu (napr. Slovenská obchodná inšpekcia).

Podobne ako v „individuálnych“ spotrebiteľských sporoch aj pri abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach sa plne neuplatní zásada kontradiktórnosti, keďže súd môže vykonať aj tie dôkazy, ktoré neboli navrhnuté, ak je to nevyhnutné na rozhodnutie vo veci. Podobne ako pri „individuálnych“ spotrebiteľských sporoch zastávame aj v tomto prípade názor, že obstaranie, zabezpečenie a výkon nenavrhnutých dôkazov z úradnej moci by malo byť prí-

²⁹ ŠTEVČEK, M et al. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 1024.

³⁰ ŠEVCOVÁ, K. Vymožiteľnosť práva a kolektívna ochrana práv spotrebiteľov - In *LEXe - Vymožiteľnosť práva : medzinárodná vedecká konferencia, 8. septembra 2016, Beladice. - 1. vyd.* Banská Bystrica, 2017. s. 126.

pustné len v prípade, ak sú tieto v prospech spotrebiteľov – svedčia o neprijateľnosti zmluvnej podmienky resp. nekalosti obchodnej praktiky.

Pri abstraktnej kontrole v spotrebiteľských veciach je znova modifikovaný koncentračný princíp, keďže v zmysle § 303 ods. 3 CSP platí, že ustanovenia o sudcovskej koncentrácii sa na tento druh konania nepoužijú. Na rozdiel od „individuálnych“ spotrebiteľských sporov sa však použijú ustanovenia o zákonnej koncentrácii konania.

Civilný sporový poriadok ďalej bez ďalšieho normuje, že prejednať žalobu na abstraktnú kontrolu spotrebiteľských zmlúv je možné aj bez pojednávania. Uvedené pravidlo má svoje racionálne dôvody v tomto druhu sporu sa posudzujú skutočnosti (prijateľnosť zmluvných podmienok, zákonnosť obchodnej praktiky) mimo rámca okolností konkrétneho prípadu. Z uvedeného dôvodu sa nejaví ako nutné prejednať vec na pojednávaní. V prípade, ak si to však konkrétna vec vyžiada je samozrejme možné pojednávanie nariadiť.

Súd o žalobe na abstraktnú kontrolu v spotrebiteľských veciach rozhoduje rozsudkom, pričom platí, že:

- ak súd žalobe vyhovie, vo výroku určí neprijateľnosť zmluvnej podmienky a znenie tejto zmluvnej podmienky výslovne uvedie alebo vo výroku určí, že obchodná praktika je nekalá,
- ak súd právoplatne určí neprijateľnosť zmluvnej podmienky alebo určí, že obchodná praktika je nekalá, žalobca je oprávnený vhodnou formou zabezpečiť zverejnenie tohto rozsudku,
- ak súd určí neprijateľnosť zmluvnej podmienky alebo určí, že obchodná praktika je nekalá, zakáže žalovanému používať túto zmluvnú podmienku alebo zmluvnú podmienku s rovnakým významom vo všetkých spotrebiteľských zmluvách alebo v iných zmluvných dokumentoch súvisiacich so spotrebiteľskou zmluvou alebo žalovanému zakáže používať nekalú obchodnú praktiku;

Osobitne dôležitým je ustanovenie § 306 CSP, podľa ktorého je výrok právoplatného rozsudku o žalobe na abstraktnú kontrolu spotrebiteľských zmlúv záväzný pre každého.

IV. ZÁVER

Ochrana spotrebiteľa v podmienkach Slovenskej republiky prešla značný kus cesty a významným spôsobom posilnila postavenie spotrebiteľov v rámci spotrebiteľsko-dodávateľských vzťahov. Ochrana slabšej strany neobišla ani procesné právo a v novom sporovom poriadku zaviedla viacero špecifik, ktoré majú zjemniť striktnú právnu úpravu Civilného sporového poriadku, a to najmä princípy kontradiktórnosti a koncentrácie konania.

Vzhľadom na novosť právnej úpravy CSP však vyvstávajú viaceré aplikačné otázky a drobné nedostatky. Niektoré z otázok sa autor snažili zodpovedať v predkladanom príspevku, tieto však budú s konečným výsledkom zodpovedané až praxou súdov.

Významným prostriedkom odbremenenia extrémne preťažených všeobecných súdov SR môže byť práve abstraktná kontrola v spotrebiteľských veciach. Rozhodnutím v jednom konaní môže totiž dôjsť k zamedzeniu potreby viesť ďalšie desiatky, stovky, či tisícky „individuálnych“ spotrebiteľských sporov.

KEÚČOVÉ SLOVÁ

spotrebiteľ, spotrebiteľský spor

KEY-WORDS

consumer, consumer disputes

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. MOLNÁR, P. Rozumné hranice ochrany spotrebiteľa v procesnom práve. In *Zborník z konferencie Olomoucké debaty mladých právnikov 2012*. Praha: Leges, 2012. ISBN: 978-80-8757-645-8,
2. SEDLAČKO, F. Rekodifikácia civilného procesného práva: Spory s ochranou slabšej strany. In *Bulletin slovenskej advokácie*. Bratislava: Slovenská advokátska komora, roč. 22, 2016, č. 12, ISSN 1335-1079,
3. ŠEVCOVÁ, K. Vymožitelnosť práva a kolektívna ochrana práv spotrebiteľov- In *LEXe - Vymožitelnosť práva : medzinárodná vedecká konferencia, 8. septembra 2016, Beladice. - 1. vyd.* Banská Bystrica, 2017. ISBN: 978-80-557-1229-1,
4. ŠTEVČEK, M. et al. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN: 978-80-7400-629-6,
5. ŠTEVČEK, M. Zákon a sudcovia; k výkladu ustanovenia § 5b zákona o ochrane spotrebiteľa. In *Justičná revue*. ISSN: 1335-6461 roč. 67, 2015,
6. VOJČÍK, P. Spotrebiteľ v podnikateľskom prostredí, In *Právo, obchod, ekonomika V*. Košice: Univerzita P. j. Šafárika v Košiciach, 2015. ISBN: 978-80-8152-315-1,
7. VOJČÍK, P. et al. *Občianske právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN: 978-80-7380-402-2;

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

JUDr. Vladimír Filičko, PhD.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, Katedra občianskeho práva

Kováčska 26

040 75 Košice

Slovenská republika

vladimír.filičko@upjs.sk